

Legalizacija konoplje v Nemčiji - kršitev prava EU in mednarodnega prava ter zakaj to pomeni nevarnost tudi za javno zdravje

Uvod

Leta 2021 je novoizvoljena nemška vlada, ki jo sestavljajo socialdemokrati, liberalci in zeleni, napovedala, da želi leta 2023 predložiti zakonodajni predlog za legalizacijo uporabe in prodaje konoplje za tako imenovano »rekreativno« uporabo (tj. za nemedicinske in neindustrijske namene oz. psihoaktivno rabo). Omenjen načrt je bil vključen že v vladni (koalicijski) sporazum med omenjenimi tremi strankami. Če bo predlog legalizacije sprejet, bo dovoljena komercialna prodaja, ki bo osebam, starejšim od 18 let, omogočala nakup konoplje za osebno rabo v posebej licenciranih prodajalnah. Predstavljeni model je podoben sistemom, ki jih najdemo v številnih zveznih državah v Združenih državah Amerike in tudi v Kanadi.

Legalizacija ne bi imela resnih posledic le za Nemčijo, temveč tudi za druge (zlasti sosednje) države članice EU. Če bo legalizacija dejansko izvedena, bo Nemčija **prva država EU, ki bo uvedla zakonito prodajo konoplje**, s čimer bo le-ta v državi postala zakonito blago. Kot so strokovnjaki že ugotovili v Kanadi in ZDA, to vodi v povečano rabo, ponudbo in komercializacijo konoplje, kar **neposredno negativno vpliva na javno zdravje v Nemčiji in zlasti sosednjih državah članicah EU**.

Poleg tega bi legalizacija v Nemčiji verjetno **okrepila trgovino s konopljo prek meja znotraj EU in s tem tudi njeno rabo v sosednjih državah članicah**. Zato ima nemški načrt legalizacije konoplje pomembno evropsko razsežnost, saj mora biti prodaja konoplje v Nemčiji v skladu s pravili in predpisi, ki se nanašajo na notranji trg EU.

Nemški predlog ne krši le ključnih pogodb in direktiv EU, kot je npr. schengenski sporazum, ampak so nemški načrti legalizacije tudi v neposrednem nasprotju s konvencijami Združenih narodov (ZN) s področja prepovedanih drog, katerih podpisnici sta tako Nemčija kot EU.

Zato je pomembno, da države članice EU ukrepajo in se odločno in kritično odzovejo na nemški predlog, tako prek Sveta EU kot tudi prek prihodnjih uradnih postopkov, kot je na primer nastajajoči postopek obveščanja TRIS¹, če bi Nemčija predložila predlog spremembe zakonodaje.

¹ Vsaka država članica EU, ki sprejme novo zakonsko ureditev, ki bi lahko kakor koli vplivala na konkurenčnost ali pravila enotnega trga, mora o tem obvestiti sistem EU prek sistema obveščanja TRIS. Prek tega sistema lahko države članice, ki so kritične do posledic novega zakonodajnega predloga druge države članice za EU, izrazijo svoje mnenje.

Zakonske ovire za legalizacijo konoplje v Nemčiji

Predlog nemške vlade glede legalizacije konoplje je v nasprotju s konvencijami ZN s področja prepovedanih drog in zakonodajo EU:

- Šesto poglavje *Schengenskega sporazuma (1985)* zajema področje prepovedanih drog, države članice pa so se dogovorile, da si bodo skupaj prizadevale za preprečevanje proizvodnje in prodaje prepovedanih drog ter kriminala, povezanega z drogami. V 71. členu se države članice zavezujejo, da bodo spoštovale konvencije OZN s področja prepovedanih drog in sprejele »vse potrebne ukrepe za preprečevanje in kaznovanje nezakonitega prometa s prepovedanimi drogami«. Poleg tega so se države članice dogovorile, da bodo sprejele ukrepe »za preprečevanje in kaznovanje nezakonitega izvoza prepovedanih drog, vključno z upravnimi in kazenskimi ukrepi«. Nemčija kot država članica mora v celoti izpolnjevati te obveznosti. Legalizacija v Nemčiji bi zaradi večje razpoložljivosti in dostopnosti resno ovirala preprečevanje nezakonitega izvoza konoplje v druge, zlasti sosednje države članice.
- *Okvirni sklep Sveta 2004/757/RIF* z dne 25. oktobra 2004 o minimalnih določbah glede elementov kaznivih dejanj in kazni za nezakonito trgovino s prepovedanimi drogami. V skladu s tem sklepom morajo države članice med drugim zagotoviti, da je proizvodnja, pridobivanje, prodaja, distribucija, trženje, prevoz in uvoz prepovedanih drog, vključno s konopljo, kaznivo dejanje (razen v primeru, ko gre za medicinsko ali industrijsko rabo).
- *Konvencije ZN s področja prepovedanih drog (1961, 1971, 1988)* med drugim določajo, da konoplje ni dovoljeno proizvajati ali prodajati. Nemčija je kot država pogodbenica pravno zavezana spoštovati te konvencije, saj jih je v celoti ratificirala. Člena 3:1 in 3:2 Konvencije iz leta 1988 zavezujeta države pogodbenice, da kriminalizirajo nezakonito proizvodnjo, prodajo in posest za osebno rabo izrecno navedenih drog, vključno s konopljo. Legalizacija konoplje v Nemčiji neposredno spodkopava osrednji namen konvencij ZN in neposredno krši člena 3:1 in 3:2 Konvencije ZN proti nedovoljenemu prometu z mamili in psihotropnimi snovmi iz leta 1988. Poleg tega je tudi EU kot mednarodna organizacija podpisala vse tri konvencije s področja prepovedanih drog in jih mora zato ustrezno upoštevati.
- *Konvencija o otrokovih pravicah* posebej obravnava prepovedane droge ter potrebo po preventivi in zaščiti otrok pred prepovedanimi drogami. Države podpisnice Konvencije so po 33. členu **zavezane** k zaščiti otrok pred nezakonito uporabo, proizvodnjo in trgovino s prepovedanimi drogami. Tudi zaradi tega je izvajanje konvencij ZN s področja prepovedanih drog nujno potrebno za varstvo človekovih (otrokovih) pravic, njihovo neupoštevanje pa pomeni neuspešno zaščito otrok – v primeru nemške legalizacije konoplje bi bila to kršitev človekovih (otrokovih) pravic.

V veljavi je torej mednarodna in regionalna (evropska) zakonodaja z namenom zaščite javnega zdravja v okviru odprtega trga. Čeprav Nemčija trdi, da je legalizacija konoplje domača zadeva, mednarodne konvencije in evropska zakonodaja kažejo, da bi nacionalna legalizacija kršila mednarodno pravo in vplivala zlasti na sosednje države (če ne celo širše znotraj in izven EU).

Morebitne posledice legalizacije konoplje v Nemčiji in drugod v EU

Posledice v Nemčiji

Legalizacija je imela v ZDA in Kanadi različne negativne posledice in nič ne kaže, da bi imela v Nemčiji drugačne učinke. Primeri iz ZDA in Kanade to zelo nazorno kažejo:

- S prikazovanjem konoplje (npr. oglaševanjem in umestitvijo na prodajne police) [prek komercializacije] in s tem večjo dostopnostjo se bo spremenilo dojemanje tveganja in blago (v tem primeru konopljo) bodo normalizirali, kar bo vodilo k večji uporabi, tudi med otroki in mladimi.
- Legalizacija omogoča, da se pojavi in uveljavi tudi industrija zakonite konoplje. Podobno kot v primeru tobačne ali alkoholne industriji je tudi pri industriji konoplje dobiček tesno povezan s porabo, številom strank in pogostostjo njene uporabe.
- Nezakonit trg se bo po uvedbi zakonitega ohranil in z zakonitimi podjetji tekmoval glede cene in razpoložljivosti. Ta konkurenca spodbuja nadaljnjo liberalizacijo predpisov, saj na tak način zakonitemu trgu omogočimo, da preseže nezakonit trg. To vodi do še večje razpoložljivosti, znižanja cen in večje uporabe konoplje (pogosto z večjo močjo, npr. večjo vsebnostjo THC-ja).
- Zaradi močnejše konoplje in pogostejše uporabe se povečajo z zdravjem povezani škodljivi učinki.

Posledice za druge države članice EU

Čeprav nemška vlada trdi, da je legalizacija izključno nemška notranja zadeva, to vprašanje močno vpliva na druge države članice EU. Legalizacija v Nemčiji bi verjetno povečala izvoz konoplje v druge države članice prek čezmejnih nakupov in okrepila nezakonit trg v sosednjih državah. To bi verjetno povečalo s konopljo povezano porabo in škodo v teh državah.

Uveljavljanje industrije konoplje v Evropi

V zadnjih desetih letih se je v Evropi že razvila pomembna industrija konoplje, zato za poskusi legalizacije (ne samo v Nemčiji) že stojijo močni finančni interesi in lobiji.

Industrija konoplje ima veliko podobnosti z drugimi nezdravimi panogami, ki proizvajajo in prodajajo izdelke, škodljive za javno zdravje, kot sta npr. tobačna in alkoholna industrija. **Cilj** te industrije **ni varovanje javnega zdravja**, temveč **krepitev lastnih dobičkov**. Industrija konoplje tudi zato, tako kot tobačna ali alkoholna industrija, ni zaupanja vreden deležnik v politiki na področju javnega zdravja.

Škodljive posledice uporabe konoplje

Uporaba konoplje lahko povzroči številne in različne oblike škode (zlasti za zdravje), od katerih jih splošna javnost veliko ne pozna. Možne škodljive posledice so med drugim naslednje:

- Zasvojenost
- Negativni učinki na imunski sistem
- Poškodbe pljuč
- Motnje spomina
- Težave s koncentracijo
- Apatija
- Anksioznost (tesnoba)
- Depresija
- Halucinacije
- Splav
- Prirojene napake ob rojstvu
- idr.

Poleg tega ima uporaba konoplje škodljive posledice za razvijajoče se možgane (pomembno zlasti v dobi odraščanja), kar lahko privede do slabšega duševnega in telesnega zdravja ter počutja v odrasli dobi, vključno z večjim tveganjem za psihozo.

Naslednji koraki

Nemčija in Evropska komisija se trenutno pogajata o nemškem načrtu in njegovi izvedljivosti glede na zakonodajo EU. Če bo Nemčija dobila zeleno luč, bo lahko začela uradni postopek priglavitve prek sistema TRIS. Po nekaterih informacijah naj bi Nemčija pred kratkim nekoliko omilila svoje zakonske ukrepe, vendar dolgoročno še vedno vztraja pri načrtovani legalizaciji konoplje.

Kaj lahko storijo države članice EU?

Države članice EU imajo možnost izraziti svoje mnenje tako prek **dvostranskih odnosov z Nemčijo kot tudi prek ustanov EU**, na primer na zasedanjih Sveta EU, Evropskega parlamenta idr. Pomembno je, da države članice EU izrazijo svojo kritiko do nemškega načrta in (ponovno) poudarijo, da bi legalizacija v Nemčiji povzročila daljnosežne posledice zlasti v sosednjih državah članicah (in tudi drugod v EU) zaradi povečanja prometa in porabe konoplje.

Če bo Nemčija dejansko v bližnji prihodnosti predložila zakonski predlog, bo zelo pomembno, da države članice EU v postopku TRIS sprejmejo in predložijo podrobna in kritična mnenja, saj bo morala Nemčija ta mnenja upoštevati.